

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.н. Евгени Евгениев,
преподавател във Висшето училище по застраховане и финанси
член на научното жури, определен със заповед №151/13.05.2025 г. на Ректора
на Висшето училище по застраховане и финанси

относно участие на доц. д.н. Ирена Николова Маркова
в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“
в професионално направление 3.8. „Икономика“, научна специалност
„Финанси, парично обръщение, кредит и застраховане (застраховане и риск
мениджмънт)“, ДВ, бр. 5 от 17.01.2025 г.

1. Общо представяне на материалите във връзка с участието в конкурса

За участие в настоящия конкурс доц. д.н. Ирена Маркова е представила комплект от документи, които напълно съответстват на нормативните изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“. Доц. Маркова е единствен кандидат в обявения конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ във ВУЗФ. Съобразно чл. 40, ал. 1 от Правилника за условията и реда за заемане на академични длъжности във ВУЗФ, доц. Маркова е представила следните документи:

1. автобиография по европейски формат;
2. копие на дипломата за научна степен „доктор на науките“;
3. документ за заеманата академичната длъжност „доцент“;
4. монографичен труд с резюме резензиран от двама хабилитирани преподаватели и обсъден на заседание на катедра „Финанси и застраховане“ при ВУЗФ;
5. списък на публикациите след заемането на академичната длъжност „доцент“ и защитата на дисертационен труд за присъждане на научната степен „доктор на науките“ и екземпляри от тях;
6. резюмета на български и английски език на публикациите след заемането на академичната длъжност „доцент“ и защитата на дисертационен труд за присъждане на научната степен „доктор на науките“;
7. медицинско свидетелство;
8. свидетелство за съдимост;

9. удостоверение за изисквания се стаж по чл. 33, ал. 1, т. 2;
10. Държавен вестник, бр. 5, 17 януари 2025 г.;
11. справка за ръководство на докторанти;
12. справка за ръководство на проект във ВУЗФ;
13. справка за изпълнението на минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“;
14. справка за оригиналните научни приноси в трудовете;
15. справка за цитиранията;
16. справка по допълнителните показатели, свързани с учебната и научно-изследователската дейност по чл. 40, ал. 5 от Правилника за условията и реда за заемане на академични длъжности във ВУЗФ;
17. служебна бележка за участие в национален проект;
18. служебна бележка за участие в работна група;
19. служебна бележка за разработване на лекционен курс;
20. формуляр за съгласие за обработката на личните данни във връзка с участието в конкурса;
21. удостоверение за идентичност на лице с различни имена от Столична община, район „Слатина“

Представените документи на кандидата се характеризират с изрядност, пълнота и прецизност.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Доц. д.н. Ирена Маркова е преподавател с дългогодишен професионален опит, който започва от Стопанска академия „Д. А. Ценов“. Доц. Маркова е представител на Свищовската школа по застраховане и осъществява 13 години преподавателска дейност в катедра „Застраховане и социално дело“ (1994 – 2007). Заема академичните длъжности: асистент, главен асистент и доцент, както и длъжността – научен секретар на катедрата. През 2007 г. постъпва на работа в УНСС като редовен доцент, а в периода 2009 – 2020 г. е щатен преподавател и във ВУЗФ. Във Висшето училище заема длъжностите: декан, представител на ръководството по качеството, член на Съвета по качеството и член на Академичния съвет. Притежава международен сертификат за вътрешен одитор на системи за управление на качеството от International Register of Certificated Auditors (IRCA), Intertek Moody Ltd.

От м. октомври 2024 г. доц. Маркова отново се присъединява като преподавател към екипа на Висшето училище по застраховане и финанси.

Доц. д.н. Ирена Маркова е доктор по икономика от 2000 г. и доктор на науките от 2023 г. През 2006 г. заема академичната длъжност „доцент“.

Кандидатът има значителен опит във висшия мениджмънт в застрахователната практиката, като заема позициите Независим член на Управителния съвет на ЗД „МФГ Инс“ ЕАД е от 09.02.2023 г. (сега ЗД „Инстинкт“ АД) и Независим член на Надзорния съвет на UBB-MetLife Insurance Company е в периода 2012 – 2018 г.

Със своя 30-годишен трудов стаж и опит доц. д.н. Ирена Маркова се доказва и утвърждава като разпознаваем автор, лектор и експерт в сферата на застрахователното дело.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

Общата характеристика на дейността на кандидата е направена в съответствие с минималните национални изисквания и е оценена в три насоки – учебно-преподавателска и методическа дейност, научна и научно-приложна дейност, цитируемост и разпознаваемост на кандидата.

3.1. Учебно-преподавателска и методическа дейност

Доц. Маркова дава своя принос в обучението по застраховане в сферата на висшето образование в България. Методическата ѝ работа се отличава с въвеждане на и лекционни курсове в областта на: застрахователния маркетинг (УНСС), здравното застраховане (ВУЗФ), екологичното застраховане (в Университета в Загреб по програма Еразъм+ през м. май 2022 г.). През учебна 2024/2025 г. провежда лекционен курс „Управление на риска и застраховане на културни и художествени ценности“ в ИСК при УНСС по иновативната за България програма „Управление и оценка на културни и художествени ценности“.

На основата на богатия си практически опит и научни изследвания, доц. Маркова преподава широк спектър от учебни дисциплини в ОКС „бакалавър“ и в ОКС „магистър“, а именно: Основи на застраховането, Управление на риска, Застрахователен маркетинг, Вътрешен контрол на застрахователното дружество, Застрахователни продукти и застрахователен пазар; Имуществено застраховане, Презастраховане, Инвестиционна политика и капиталов мениджмънт в застрахователното дружество; Контролинг в застраховането, Анализ на дейността на застрахователното дружество, Приложен застрахователно-регулаторен риск мениджмънт.

През годините доц. Маркова участва в редица образователни проекти, свързани с обучение на специалисти от застрахователната практика. Освен това е ръководител на проект във ВУЗФ с участието на преподаватели и студенти относно изследването на поведението на потребителите на образователни услуги в системата на висшето образование по застраховане и осигуряване. Във връзка с реализирането на проекта и отчитане на резултатите през м. юни 2011 г. е организирана Кръгла маса във Висшето училище по застраховане и финанси.

Научен ръководител е на трима защитили докторанти – един чуждестранен докторант във ВУЗФ и двама докторанти в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов (с двама научни ръководители). В момента е ръководител на един докторант в УНСС.

3.2. Научна и научно-приложна дейност

Доц. д.н. Ирена Маркова участва в конкурса с публикации след заемането на академичната длъжност „доцент“ и защитата на дисертационен труд за присъждане на научната степен „доктор на науките“.

Научната и научно-приложната дейност на доц. д.н. Ирена Маркова следва да се оцени като напълно достатъчна и съответстваща на изискванията по настоящия конкурс. В процедурата относно обявения конкурс за „професор“ във ВУЗФ кандидатът участва с 20 публикации, които са следните:

- 1 монография (хабилитационен труд);
- 1 статия, публикувана в научно издание, реферирано и индексирано в световноизвестна база данни с научна информация SCOPUS;
- 6 статии и 5 доклада, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове;
- 5 студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове;
- 2 публикувани университетски учебника (в съавторство).

Публикациите на кандидата доц. д.н. Ирена Маркова се отличават с автентичност, с ясни научни и научно-приложни приноси и с изпълнение на наукометричните показатели.

Научната дейност на кандидата е резултат от съчетаването на богатия практически опит с научните търсения и вземането на решения при изследване на актуални въпроси и проблеми в българската застрахователна практика.

Хабилитационният труд на доц. Маркова – монографията „Космическо застраховане (предизвикателства практики и решения) – представлява оригинално научно изследване, което допринася за допълване на българската застрахователна литература и за подпомагане функционирането на националния застрахователен пазар в един динамично развиващ се сегмент.

В процеса на изследването авторът представя икономическите ефекти, значимост и въздействия на космическото застраховане в корпоративния риск мениджмънт на космическите компании. Извършеното емпирично изследване по метода на анкетното проучване дава възможност на автора да валидира формулираните изследователски тези и подтези и да направи съответни обобщения относно въздействието на космическото застраховане върху корпоративния риск мениджмънт на субектите в космическия сектор.

Научно-приложната дейност на кандидата намира израз и в изготвянето на експертизи, участия в множество научни журита, участия в работни групи от експерти като член на Българската асоциация на риск мениджърите в България (БРИМА) и изготвяне на документи/доклади до FERMA и Европейската комисия във връзка с обществени обсъждания по ключови въпроси със значим социален характер. Взема участие и в екипа на научноизследователската лаборатория на Висшето училище (VUZF Lab) в изготвянето на антикризисни мерки (кризисен оперативен план) за преодоляване на икономическите и социални последици от разпространението на епидемията COVID-19. Участва със становище в обсъждането на новия Кодекс за застраховането като дава препоръки и предложения за неговото усъвършенстване.

Научната експертна дейност на кандидата се изразява в рецензирането на учебници, монографии, студии, статии и доклади. Като дългогодишен преподавател във ВУЗФ, доц. Маркова дава своя принос и като член на Редакционната колегия по издаването на учебници и учебни помагала във ВУЗФ (2009 – 2015), *VUZF Review* (2016 – 2020) и сп. *Математика+*. Понастоящем е член на Редакционната колегия на *International Journal of Education and Social Science* и на сп. *Панорама на труда*.

През 2024 г. доц. Маркова участва в национален изследователски проект „Икономическото образование в България 2030”. По проекта е реализирана мобилност и е осъществено 3-месечно научно изследване във VUB – Brussels. Като резултат от участието в проекта е публикуваната на кандидата статия в световноизвестната база данни с научна информация „SCOPUS“.

3.3. Цитируемост и разпознаваемост

Справката с цитиранията на кандидата, приложен към документацията и материалите за участие в конкурса, е доказателство че редица български и чужди автори са се позовавали в своите публикации на научните трудове на доц. д.н. Ирена Маркова. В тази връзка, по показател „Д” – цитирания в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни база данни с научна информация или в монографии или колективни томове (в SCOPUS и в Web of Science), кандидатът отчита 104 т. По показател „Д” – цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране, кандидатът има 90 точки. По показател „Д“ – цитирания или рецензии в нереферирани списания с научно рецензиране са налице 160 т.

С други думи, при минимум 100 т. съобразно минималните национални изисквания е налице значително превишаване от общо 355 т. по показател „Д“. Очевидно е, че кандидатът е разпознаваем автор и изследовател, както в страната, така и в чужбина.

4. Оригинални научни приноси

Приемам формулираните научни приноси с теоретико-методологичен характер и научно-приложни приноси на кандидата и тяхното групиране в четири основни направления: застрахователен пазар; застрахователни продукти; корпоративно управление в застраховането; иновационни политики в застраховането.

Публикациите на доц. д.н. Ирена Маркова съдържат редица значими научни и научно-приложни приноси, които са резултат от системни и задълбочени авторски научни изследвания, по-важни от които са:

- Извършената систематизация на космическите рискове от позицията на застраховането и аргументирано обосноваване на причини и последици от проявлението на космическите рискове, в контекста на техния генезис и специфични особености.
- Разработеният и предложен модел за формиране на цената на застрахователните продукти, предлагани на пазара на космическото застраховане.
- Реферираната концепция за необходимостта и значението на застраховането на риска „пиратска дейност“ в морското застраховане, за ценообразуващите фактори на застрахователните продукти, за необходимите

проактивни, превантивни мерки и политики, с цел овладяване на рисковите ситуации на плавателните съдове и повишаване ефективността на застрахователната защита и отговорност.

- Направените предложения с концептуален и методологичен характер, свързани с усъвършенстване дейността на застрахователните дружества като ъндеррайтинга, риск мениджмънта и корпоративното управление, както и обосноваването на необходимостта от иновации в застрахователната дейност, пряко свързани със значителни инвестиции в модерни технологии като изкуствен интелект, блокчейн технологии, облачни технологии и анализ на големи данни.

- Опитът за разработването на някои теоретико-приложни аспекти на арт застраховането, свързани с навлизането му в нов етап на развитие в глобален мащаб. Идентифицирането на проблемите и затрудняващите фактори пред застраховането на произведения на изкуството, допълнени с основните насоки на неговото бъдещо развитие.

- Задълбоченият анализ на сложен комплекс от елементи и взаимовръзки, изпълващи икономическата категория „застрахователна култура“, обосноваване на взаимодействието ѝ с другите видове култура в обществото и разкириране на възможностите за нейното повишаване.

5. Оценка на личния принос на кандидата

Представените документи и материали, с които кандидатът участва в настоящия конкурс, утвърждават доц. Маркова като изявен учен и преподавател в областта на застраховането и риск мениджмънта. Оценката на научната продукция на доц. Маркова потвърждава личния ѝ принос в предложените публикации за участие в конкурса за придобиване на академичната длъжност „професор“ съгласно Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ).

6. Критични бележки и препоръки

Нямам критични бележки към научното творчество и към кандидата в настоящия конкурс. Препоръчвам и пожелавам на доц. Маркова да продължи да прилага успешно своя управленски, преподавателски и изследователски опит за усъвършенстването на застрахователната теория и за развитието на застрахователната практика в България. Въпросът ми към кандидата е: какви

са перспективите за развитие на космическото застраховане на националния застрахователен пазар в близко бъдеще?

7. Лични впечатления за кандидата

Познавам доц. Маркова повече от 15 години като преподавател и колега в УНСС и във ВУЗФ. Личните ми впечатления са, че тя е отговорен и коректен колега, уважаван преподавател от студентите, сериозен учен със системност в научните изследвания, разпознаваем мениджър в застрахователната практика. Доц. Маркова получава покани за интервюта, за участия в престижни научни форуми като модератор и лектор от редица университети и институции, както в чужбина, така и в страната. като: КФН, АБЗ, Фондация „Проф. д-р В. Гаврийски“ и други.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение считам, че представените документи и материали доц. д.н. Ирена Маркова отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ВУЗФ. Те представят в пълнота нейната научна дейност. На основание на изложеното от мен дотук, като член на научното жури, подкрепям заемането на академичната длъжност „професор“ във Висшето училище по застраховане и финанси от доц. д.н. Ирена Маркова.

Предлагам на уважаемото Научно жури да изготви доклад-предложение до Академичния съвет за избор на доц. д.н. Ирена Маркова на академичната длъжност „професор“ във ВУЗФ по област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Финанси, парично обращение, кредит и застраховка (застраховане и риск мениджмънт)“.

03.06.2025г.

София

Рецензент: _____

Проф. д.н. Евгени Евгениев